

THAILAND

รายงานของฟอร์ตี้
ฟายไรต์เสนอต่อคณะ
กรรมการสิทธิมนุษย
ชนแห่งสหประชาชาติ
ว่าด้วยการปฏิบัติของ
ประเทศไทยเปรียบเทียบกับ
กติการะหว่างประเทศ
ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและ
สิทธิทางการเมือง

(International Covenant on
Civil and Political Rights -
ICCPR)

FORTIFY RIGHTS

fortifyrights.org

Fortify Rights works to ensure human rights for all. We investigate human rights violations, engage governments and others, and strengthen the work of human rights defenders, affected communities, and civil society. We believe in the influence of evidence-based research, the power of strategic truth-telling, and the importance of working in close collaboration with individuals, communities, and movements pushing for change. We are an independent, nonprofit organization based in Southeast Asia and registered in the United States and Switzerland.

รายงานของฟอร์ตีฟายไรต์เสนอต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติของประเทศไทยเปรียบเทียบกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR)

ฟอร์ตีฟายไรต์ยินดีที่มีโอกาสนำเสนอข้อมูลต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามพันธกรณีของประเทศไทยตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR)

ในเดือนมีนาคม 2560 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้ทบทวนการปฏิบัติของประเทศไทยเปรียบเทียบกับกติกา ICCPR อย่างเป็นทางการ ในระหว่างกระบวนการทบทวน ฟอร์ตีฟายไรต์ตีพิมพ์รายงานขนาด 38 หน้าชื่อ *ภารกิจที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย: ความสอดคล้องในการปฏิบัติของรัฐบาลไทยต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (A Work in Progress: Thailand's Compliance with the International Covenant on Civil and Political Rights)* เน้นให้เห็นการละเมิดต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้รอดชีวิตจากการค้ามนุษย์ และผู้ลี้ภัย¹ ในวันที่ 25 เมษายน 2560 คณะกรรมการได้เผยแพร่ข้อสังเกตเชิงสรุปพร้อมข้อเสนอแนะกว่า 30 ข้อต่อรัฐบาลไทย เพื่อการดำเนินงานให้นโยบายและการปฏิบัติของตนสอดคล้องกับพันธกรณีตามกติกา ICCPR²

ตามหลักเกณฑ์ปฏิบัติของคณะกรรมการ ประเทศไทยมีเวลาหนึ่งปีในการรายงานข้อมูลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะเพื่อให้คณะกรรมการทราบ³ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะกรรมการร้องขอให้ประเทศไทยตอบคำถามที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับประเด็นการบ่อนทำลายรัฐธรรมนูญและกฎหมาย การสังหารนอกกระบวนการกฎหมาย การบังคับบุคคลให้สูญหายและการทรมาน และสภาพการควบคุมตัว

รายงานนี้มุ่งหมายให้คณะกรรมการได้รับข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นดังต่อไปนี้

กรอบรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

1 โปรดดู ฟอร์ตีฟายไรต์, *A Work in Progress: Thailand's Compliance with the International Covenant on Civil and Political Rights*, 8 มีนาคม 2560

2 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, สมัยประชุมที่ 119, ข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, ประเทศไทย U.N. Doc. CCPR/C/THA/CO/2, 25 เมษายน 2560

3 อ้างแล้ว ย่อหน้า 46. และโปรดดู, *International Human Rights Instruments, Compilation of Rules of Procedure Adopted by Human Rights Treaty Bodies*, U.N. Doc HRI/GEN/3/Rev.3, 28 พฤษภาคม 2551, น. 46

ในกระบวนการทบทวนปีที่แล้ว คณะกรรมการแสดงข้อกังวลเกี่ยวกับข้อบทในมาตราต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ.2557 รวมทั้งในมาตรา 44, 47 และ 48 และคำสั่งที่ออกโดยรัฐบาลทหารของไทย ได้แก่ คำสั่งและประกาศของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) ที่ประกาศใช้ตามมาตรา 44 ซึ่งจำกัดการเข้าถึงการเยียวยาอย่างเป็นผล และส่งผลให้ คสช.ลดยกเลิกพันธกิจจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนร้ายแรง⁴ คณะกรรมการระบุว่ากังวลอย่างยิ่งกับมาตรา 44 ซึ่งคสช.มักนำมาใช้เพื่อออกคำสั่งจำกัดสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ICCPR โดยพลการ⁵ คณะกรรมการยังแสดงข้อกังวลกับมาตรา 279 ของร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งยังคงคุ้มครองให้คสช.ลดยกเลิกพันธกิจจากการกระทำ จากประกาศและคำสั่งใด ๆ⁶

คณะกรรมการมีข้อเสนอแนะว่า “รัฐภาคีควรทบทวนมาตรการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามมาตรา 44, 47 และ 48 เมื่อพิจารณาถึงพันธกรณีของตนที่มีต่อกฎหมายนี้ และประกันว่า มาตรการทั้งปวงที่นำมาใช้ตามร่างรัฐธรรมนูญใหม่ รวมทั้งมาตรา 279 มีเนื้อหาสอดคล้องกับพันธกรณีตามกฎหมายนี้ รวมทั้งพันธกรณีที่จะต้องประกันให้ผู้เสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนเข้าถึงการเยียวยาอย่างเต็มประสิทธิภาพ”⁷

กว่าหนึ่งปีหลังข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ยังคงมีการประกาศใช้มาตรการและคำสั่งโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ.2557 โดยเฉพาะตามมาตรา 44, 47, และ 48 ซึ่งได้รับการคุ้มครองต่อไปตามมาตรา 265 และ 279 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560⁸

คำสั่งที่กล่าวถึงข้างต้นได้แก่ คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 3/2558 ซึ่งห้ามการชุมนุมทางการเมืองของบุคคลกว่าห้าคน ได้ส่งผลในเชิงการจำกัดอย่างรุนแรงต่อสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออก การชุมนุมอย่างสงบและการสมาคม⁹ คสช.ยังคงใช้อำนาจตามคำสั่งนี้ต่อไปเพื่อจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐาน ยกตัวอย่างเช่น ในวันที่ 23 มกราคม 2561 กองทัพได้ฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญาต่อผู้จัดการประท้วงแปดคนของเครือข่ายประชาชน People Go Network ซึ่งประกอบด้วยองค์กรภาคประชาสังคมอย่างน้อย 109 กลุ่ม และบุคคลอื่น ๆ ที่รวมตัวก่อตั้งขึ้นมาเมื่อปี 2555¹⁰ ทั้งนี้เป็นการแจ้งข้อหาว่ามีการละเมิดข้อ 12 ของคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 3/2558 จากการเข้าร่วมการเดินขบวนอย่างสงบในวันที่ 20 มกราคม 2561 เริ่มต้นจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ผู้ประท้วงทั้งแปดคนได้แก่ นายเลิศศักดิ์ คำคงศักดิ์ นายนิมิตร เทียนอุดม นางนุชนารถ แทนทอง นายจ่านงค์ หนูพันธ์ นายสมชาย กระจ่างแสง นางสาวแสงสิริ ตรีมรรคา นายอนุสรณ์ อุณโน และนายอุบล อยู่หว่า หากศาลเห็นว่ามีผลผิด ผู้ประท้วงเหล่านี้อาจได้รับโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนและ/หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท¹¹ คดีนี้ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานอัยการจังหวัดอุบลราชธานี¹²

หลังกระบวนการทบทวนตามกติกา ICCPR ในเดือนมีนาคม 2560 รัฐบาลไทยไม่ได้ผ่อนคลายนโยบายการควบคุมและการดำเนินคดีต่อผู้เห็นต่าง ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน องค์กรที่ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายและติดตามสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของไทยมีข้อมูลว่า นับแต่รัฐประหารเมื่อเดือนพฤษภาคม 2557 ทางทหารได้ดำเนินคดีกับบุคคลอย่างน้อย 92 คนตามมาตรา 116 ประมวลกฎหมายอาญาในข้อหาอุกฉกรรจ์ปลุกปั่น ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และดำเนินคดีกับ 378 คน

4 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, *ข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, ประเทศไทย* ย่อหน้า 7

5 ข้างแล้ว

6 ข้างแล้ว

7 ข้างแล้ว ย่อหน้า 8

8 โปรดดู Wassamon Audjarint, “Some Article 44 Orders to Become Permanent Laws,” (คำสั่งที่ประกาศใช้ตามมาตรา 44 กำลังกลายเป็นกฎหมายถาวร) *The Nation*, 11 มกราคม 2561, <http://www.nationmultimedia.com/detail/politics/30335954> (เข้าถึงเมื่อ 7 มิถุนายน 2561); Wassana Nanuam, “Section 44 Orders to be Legislated into Laws,” (คำสั่งที่ประกาศใช้ตามมาตรา 44 กำลังผ่านกระบวนการนิติบัญญัติเพื่อเป็นกฎหมาย) *Bangkok Post*, 10 มกราคม 2561, <https://www.bangkokpost.com/news/politics/1393458/section-44-orders-to-be-legislated-into-law> (เข้าถึงเมื่อ 7 มิถุนายน 2561)

9 คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) ที่ 3/2558, 1 เมษายน 2558, ข้อ 12.

10 สถานีตำรวจนครหลวง “บันทึกแจ้งข้อหาอาญาต่อนายเลิศศักดิ์ คำคงศักดิ์ นายนิมิตร เทียนอุดม นางนุชนารถ แทนทอง นายจ่านงค์ หนูพันธ์ นายสมชาย กระจ่างแสง นางสาวแสงสิริ ตรีมรรคา นายอนุสรณ์ อุณโน และนายอุบล อยู่หว่า” 31 มกราคม 2561 และโปรดดู “Thailand: Drop Criminal Charges against ‘People Go Network’ Peaceful Protesters,” (ประเทศไทย: ยกเลิกการดำเนินคดีอาญากับผู้ประท้วงอย่างสงบในนาม “เครือข่ายประชาชน People Go Network”) *ฟอร์ติฟายไรต์ และมูลนิธิสิทธิมนุษยชนสิ่งแวดล้อม แกลงการกร่วม*, 4 มิถุนายน 2561, <http://www.fortifyrights.org/publication-20180604.html> (เข้าถึงเมื่อ 7 มิถุนายน 2561)

11 คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 3/2558, ข้อ 12

12 “Thailand: Drop Criminal Charges against ‘People Go Network’ Peaceful Protesters,” (ประเทศไทย: ยกเลิกการดำเนินคดีอาญากับผู้ประท้วงอย่างสงบในนาม “เครือข่ายประชาชน People Go Network”) *ฟอร์ติฟายไรต์และมูลนิธิสิทธิมนุษยชนสิ่งแวดล้อม*

ฐานละเมิดข้อ 12 ของคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 3/2558¹³ ในระยะเวลาระหว่างเดือนมกราคม ถึง พฤษภาคม 2561 ทางกรวยังดำเนินคดีกับบุคคลอีกอย่างน้อย 130 คนในข้อหาละเมิดข้อ 12 ของคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 3/2558 จากการชุมนุมประท้วงอย่างสงบเพื่อเรียกร้องการเลือกตั้ง¹⁴ ทางกรวยังดำเนินคดีกับ 27 คนฐานละเมิดมาตรา 116 ประมวลกฎหมายอาญาในข้อหาขู่มขู่ปลุกปั่น ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี¹⁵

ข้อ 6 ของคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 3/2558 ยังให้ทหารมีอำนาจอย่างกว้างขวางในการ “เรียกตัวบุคคลนั้นมาเพื่อสอบถามข้อมูล” และสามารถ “ควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้ก็ได้แต่ต้องไม่เกินเจ็ดวัน” แต่การควบคุมตัวดังกล่าวต้องควบคุมไว้ในสถานที่อื่นที่มีใช้สถานควบคุมตัวอย่างเป็นทางการ¹⁶ ยกตัวอย่างเช่น กองทัพได้ใช้อำนาจตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 3/2558 เพื่อเรียกตัวและควบคุมตัวนายพิชัย นริพทะพันธุ์ อดีตรัฐมนตรีพลังงานและที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจของพรรคเพื่อไทยโดยพลการเป็นจำนวน 10 ครั้งระหว่างเดือนพฤษภาคม 2557- กุมภาพันธ์ 2561 ซึ่งเป็นผลมาจากการที่เขาโพสต์ความเห็นออนไลน์วิพากษ์วิจารณ์นโยบายสาธารณะและนโยบายเศรษฐกิจของคสช.¹⁷ ในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561 ตำรวจยังได้เรียกตัวนายพิชัย นริพทะพันธุ์ให้มารับทราบข้อหาอาญา ฐานละเมิดคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 39/2557¹⁸ คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 39/2557 และภาคผนวกห้ามบุคคลซึ่งเคยถูกเรียกตัวและปล่อยตัวโดยคสช. ไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองอีก¹⁹ การละเมิดข้อห้ามเหล่านี้อาจส่งผลให้ได้รับโทษจำคุกไม่เกินสองปีและ/หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท²⁰ นอกจากนี้ ทางกรวยังสามารถสั่งห้ามการทำธุรกรรมทางการเงินของบุคคลนั้นได้²¹

คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 13/2559 เป็นมาตรการที่มีปัญหาอีกอย่างหนึ่ง โดยให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารในการจับกุมบุคคลโดยไม่ต้องมีหมายจับ การควบคุมตัวและการตรวจค้น ทั้งยังส่งเสริมให้เกิดการลอบยิงหรือลอบยิงจากการปฏิบัติมิชอบของเจ้าหน้าที่ทหาร คำสั่งนี้ให้อำนาจข้าราชการทหารซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตรีสามารถทำหน้าที่เป็น “เจ้าพนักงานป้องกันและปราบปราม” ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ทหารสามารถจับกุม ควบคุมตัว และทำการตรวจค้นโดยไม่ต้องมีหมายศาล กรณีที่พบว่ามีการก่อเหตุซึ่งเป็น “ภัยอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยหรือบ่อนทำลายระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ”²² ข้อ 9 ตามคำสั่งนี้ยังกำหนดให้เจ้าพนักงานทหารที่ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 13/2559 พ้นจากความรับผิดชอบทางแพ่ง อาญา และวินัยใด ๆ กรณีที่เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดย “สุจริต ไม่เลือกปฏิบัติ และไม่เกินสมควรแก่เหตุหรือไม่เกินกว่า”²³

คำสั่งอื่น ๆ ซึ่งยังมีผลบังคับใช้และได้ถูกใช้เพื่อกำกวดสิทธิขั้นพื้นฐาน รวมทั้งประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 97/2557 และ 103/2557 ซึ่งห้ามการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อมวลชนหรือโซเชียลมีเดียโดยมีลักษณะ “หมิ่นประมาท” และเป็น “ข้อความอันเป็นเท็จ” ที่มุ่ง “วิจารณ์การปฏิบัติงาน” ของคสช.²⁴ คำสั่งนี้ส่งผลจำกัดการวิพากษ์วิจารณ์ไม่ไว้ในรูปแบบใดต่อหน่วยงานทหาร เป็นการทำลายเสรีภาพสื่อ และยังเป็นมาตรการเซ็นเซอร์สื่อทั้งออนไลน์และออฟไลน์ ยกตัวอย่างเช่น ในเดือนมีนาคม 2560 คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ซึ่งเป็นหน่วยงานกำกับดูแลสื่อระดับชาติ สั่งพักใบอนุญาตประกอบกิจการของวอยซ์ทีวีเป็นเวลาเจ็ดวัน เริ่มตั้งแต่

13 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, *Collapsed Rule of Law: The Consequences of Four Years under the National Council for Peace and Order for Human Rights and Thai Society*, (นิติรัฐที่พังทลาย : รายงาน 4ปี สิทธิมนุษยชนภายใต้ คสช. และผลพวงรัฐประหารต่อสังคมไทย) 22 มิถุนายน 2561, http://www.thr2014.com/th/?wpfb_dl=100 (เข้าถึงเมื่อ 7 กรกฎาคม 2561)

14 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, *Briefing Key Statistics as of May 2018*, (ข้อมูลสำคัญของเดือนพฤษภาคม 2561) ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่แต่มีสำเนาอยู่ที่ฟอรัมฟรีด้อม

15 ประเทศไทย ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 มาตรา 116

16 คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 3/2558, ข้อ 6

17 โปรดดู “Thailand: Dissenting Ex-Minister Secretly Detained” (ประเทศไทย: อดีตรมต.ที่เห็นต่างถูกควบคุมตัว) Human Rights Watch, โบแกลงข่าว 10 กันยายน 2558, <https://www.hrw.org/news/2015/09/10/thailand-dissenting-ex-minister-secretly-detained> (เข้าถึงเมื่อ 7 มิถุนายน 2561); “Thailand: Drop Charges for Critical Facebook Posts” (ประเทศไทย: ยุติการดำเนินคดีต่อการโพสต์เฟซบุ๊กในประเด็นวิพากษ์วิจารณ์) Human Rights Watch, โบแกลงข่าว 9 สิงหาคม 2560, <https://www.hrw.org/news/2017/08/09/thailand-drop-charges-critical-facebook-posts> (เข้าถึงเมื่อ 7 มิถุนายน 2561)

18 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ “หมายเรียกตัว ความอาญาระหว่างพันเอกวิจารณ์ จดแจ้งกับนายพิชัย นริพทะพันธุ์” 20 กุมภาพันธ์ 2561

19 คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 39/2557, 25 พฤษภาคม 2557 และภาคผนวก

20 อ้างแล้ว ดูข้อ 2

21 อ้างแล้ว ดูข้อ 6

22 คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 13/2559, 29 มีนาคม 2559, ข้อ 3-4

23 อ้างแล้ว ข้อ 9 โปรดสังเกตว่าผู้ได้รับความเสียหายยังสามารถขอค่าเสียหายชดเชยจากรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

24 ประกาศ คสช. ที่ 97/2557, 18 กรกฎาคม 2557; ประกาศ คสช. ที่ 103/2557, 21 กรกฎาคม 2557

วันที่ 28 มีนาคม 2560 เนื่องจากการออกอากาศรายการที่มีเนื้อหา “ที่สื่อให้เกิดความสับสน ยั่วยุ ปลุกปั่นให้เกิดความขัดแย้ง หรือสร้างให้เกิดความแตกแยกในราชอาณาจักร” และเป็นการละเมิดประกาศ คสช.ที่ 97/2557 และ 103/2557²⁵ ในกรณีนี้เป็นการออกอากาศรายการ “ใบตองแห่งออนแอร์” ซึ่งเป็นการสนทนาประเด็นด้านการเมืองและสังคม รายการ “In Her View” ซึ่งเป็นการแสดงความเห็นเกี่ยวกับประเด็นข่าวและสถานการณ์ปัจจุบัน และรายการ “Overview” ที่ตั้งคำถามเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับประเด็นด้านสังคมและเศรษฐกิจ กสทช.กล่าวหาว่ารายการเหล่านี้เป็น “การวิพากษ์วิจารณ์เพียงด้านเดียว” ต่อรัฐบาล²⁶

ฟอร์ตีฟายไรต์ยังมีข้อสังเกตและข้อกังวลว่า มาตรา 279 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ส่งผลให้การกระทำและมาตรการทั้งปวงรวมทั้งประกาศและคำสั่งต่าง ๆ ของ คสช. มีผล “ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้” และ “ชอบด้วยกฎหมาย”²⁷ ส่งผลให้เจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้ได้รับการยกเว้นจากความผิดและการรับผิดทั้งปวง เช่นเดียวกับที่ระบุไว้ในมาตรา 48 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ.2557²⁸

การสังหารนอกกระบวนการกฎหมาย, การบังคับบุคคลให้สูญหายและการทรมาน

ในกระบวนการทบทวนเมื่อปี 2560 คณะกรรมการแสดงข้อกังวลเป็นการเฉพาะเกี่ยวกับการลายนวลพันผิด และความล่าช้าในการสอบสวนกรณีที่เกิดการทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้าย การสังหารนอกกระบวนการกฎหมาย และการบังคับบุคคลให้สูญหายต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน²⁹ ในบรรดาข้อเสนอแนะต่าง ๆ คณะกรรมการเรียกร้องให้ประเทศไทยประกันให้ “มีการสอบสวนโดยพลัน อย่างไม่ลำเอียงและอย่างรอบด้าน” ต่อกรณีต่าง ๆ เหล่านี้ รวมทั้งให้ดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำความผิดและเยียวยาต่อผู้เสียหาย³⁰

นับแต่การทบทวนของคณะกรรมการเมื่อหนึ่งปีที่แล้ว มีความคืบหน้าช้ามากหรือแทบไม่มีเลยในแง่ของการรับผิดชอบต่อการโจมตีทำร้ายและการคุกคามนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและผู้นำชุมชนที่ทำงานเพื่อให้เกิดการตรวจสอบการดำเนินกิจการของบริษัท³¹ ยกตัวอย่างเช่น ชายซึ่งคลุมหน้ากว่า 100 คนได้โจมตีทำร้าย ควบคุมตัว และทำให้ชาวบ้านที่บ้านนาหนองบงบาดเจิบ รวมทั้งแกนนำของกลุ่มคนรักบ้านเกิด องค์กระดัดชุมชนที่รณรงค์เพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อม และต่อต้านการทำเหมืองแร่ที่มีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอันตรายในจังหวัดเลย เหตุเกิดเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2557³² แม้ว่าศาลอุทธรณ์พิพากษายืนเมื่อเดือนกันยายน 2560 ว่า เจ้าหน้าที่ทหารสองนายมีความผิด และพิพากษาลงโทษจำคุกเป็นเวลา 60 และ 40 เดือนตามลำดับ แต่ทางการไทยยังไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดที่เหลือเข้าสู่การดำเนินคดีได้³³

ในอีกตัวอย่างหนึ่ง สมาชิกสหพันธ์เกษตรกรภาคใต้ (สกต.) องค์กระดัดชุมชนของเกษตรกรอีกแห่งหนึ่งที่รณรงค์เพื่อการปฏิรูปที่ดิน ความมั่นคงด้านอาหาร และการกระจายทรัพยากรที่เป็นธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ต้องถูกทำร้ายด้วยความรุนแรงและถูกสังหาร โดยคนร้ายส่วนใหญ่ยังลายนวลพันผิด นับแต่ปี 2553 สมาชิกสกต. อย่างน้อย 4 คนถูกยิงสังหาร

²⁵ รายงานการประชุมคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ครั้งที่ 10/2560 วันที่ 27 มีนาคม 2560, <https://bit.ly/2Low39m> (เข้าถึงเมื่อ 7 มิถุนายน 2561), น. 11

²⁶ อ้างแล้ว

²⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 279

²⁸ อ้างแล้ว

²⁹ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, *ข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, ประเทศไทย* ย่อหน้า. 21

³⁰ อ้างแล้ว ย่อหน้า 22

³¹ โปรดดู “รายงานต่อคณะทำงานแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและบริษัทข้ามชาติ และหน่วยงานธุรกิจอื่น ๆ: ประเทศไทย” ฟอร์ตีฟายไรต์, รายงานเสนอต่อองค์การสหประชาชาติ, 4 เมษายน 2561, http://www.fortifyrights.org/downloads/Thailand_Submission_to_the_UN_Working_Group_on_business_and_human_rights_April_2018.pdf (เข้าถึงเมื่อ 7 มิถุนายน 2561)

³² สำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, *จดหมายจากกลไกพิเศษของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติที่มีต่อประเทศไทย Joint Urgent Appeal, Case No. THA 5/2014, 1 กรกฎาคม 2557*

³³ คำพิพากษาคดีหมายเลขดำ อ.510/2560 หมายเลขแดง อ.1868/2560 ระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดเลยกับโจทก์ร่วมทั้งเก้าคน กับพ.ท.ปรมินทร์ ป้อมนาคและพล.ท.ปรมะชู ป้อมนาค (ศาลอุทธรณ์ภาค 4), 13 กันยายน 2560 และโปรดดู “Thailand: Ensure Justice for Human Rights Defenders Attacked in Loei, Hold All Perpetrators Accountable,” (ประเทศไทย: ประกันความยุติธรรมให้กับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ถูกทำร้ายในจังหวัดเลย นำตัวผู้กระทำความผิดทั้งหมดมาลงโทษ) ฟอร์ตีฟายไรต์, ใบแถลงข่าว, 31 พฤษภาคม 2559, <http://www.fortifyrights.org/publication-20160531.html> (เข้าถึงเมื่อ 9 มีนาคม 2561)

โดยคนร้ายไม่ทราบชื่อ รวมทั้งนายนายสมพร พัฒนภูมิ ซึ่งถูกสังหารเมื่อปี 2553 นางมณฑา ชูแก้วและนางปราณี บุญรักษ์ ซึ่งถูกยิงสังหารพร้อมกันเมื่อปี 2555 และนายไช้ บุญทองเล็ก ซึ่งถูกสังหารเมื่อปี 2558³⁴ ในวันที่ 8 เมษายน 2559 นายสุพจน์ กาฬรงค์ สมาชิกสภท.และพยานคนสำคัญในคดีสังหารนายไช้ บุญทองเล็ก รอดชีวิตจากการชุมนุม แต่ได้รับบาดเจ็บสาหัสโดยมีบาดแผลจากกระสุนปืนแปดนัดทั่วร่างกาย³⁵

ตัวแทนชุมชนของสภท.ได้ร้องขอหลายครั้งให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ(ดีเอสไอ) เข้ามาทำคดีสังหารและความพยายามลอบสังหาร แต่มีรายงานข่าวว่าดีเอสไอปฏิเสธที่จะสอบสวน โดยอ้างว่าไม่มีเขตอำนาจในคดีเหล่านี้³⁶ ในวันที่ 28 พฤศจิกายน 2559 ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนให้ยกฟ้องคดีต่อจำเลยเพียงคนเดียวในคดีการสังหารนายไช้ บุญทองเล็ก โดยอ้างว่าขาดพยานหลักฐาน³⁷ ในทำนองเดียวกัน ศาลจังหวัดเวียงสระอ้างว่าพยานหลักฐานไม่เพียงพอจึงตัดสินให้ยกฟ้องคดีต่อนายสันติ วันทอง จำเลยเพียงคนเดียวในคดีพยายามลอบสังหารนายสุพจน์ กาฬรงค์เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2560³⁸ การที่ทางการไม่สามารถดำเนินคดีกับคนร้ายแม้จะเป็นคดีร้ายแรง ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมการลอบสังหารพนักงงานอย่างต่อเนื่องในประเทศไทย ส่งผลสิ้นสะเทือนต่อชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ

สภาพการควบคุมตัว:

ในการทบทวนเมื่อปี 2560 คณะกรรมการยังได้แสดงข้อกังวลเกี่ยวกับสภาพการควบคุมตัวในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแออัดยัดเยียด การขาดสุขอนามัยและความสะอาดในสถานควบคุมตัว การไม่เข้าถึงบริการสุขภาพ อาหาร และน้ำอย่างเพียงพอ และการสร้างตราบาปต่อผู้ถูกควบคุมตัวบางคน³⁹ คณะกรรมการยังแสดงข้อกังวลเกี่ยวกับรายงานว่ามีการใช้อุปกรณ์ที่ควบคุมตัวจนเกินกว่าเหตุ เช่น การใช้โซ่ตรวน และการคุกคามทางเพศต่อผู้ถูกควบคุมตัว⁴⁰

เพื่อลดความแออัดยัดเยียด คณะกรรมการเสนอแนะให้ประเทศไทยสนับสนุน “ทางเลือกอื่นนอกจากการควบคุมตัว” และปรับปรุงสภาพการควบคุมตัว โดยประกันว่า “เรือนจำทุกแห่งของประเทศไทยมีสภาพที่เทียบตาม ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) (ข้อกำหนดเนลสัน แมนเดลา)”⁴¹

สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองยังคงใช้นโยบายการควบคุมตัวผู้ลี้ภัย ยกตัวอย่างเช่น ในเดือนตุลาคม 2560 เจ้าหน้าที่ได้จับกุมและควบคุมตัวบุคคลกว่า 45 คน ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UN High Commissioner for Refugees - UNHCR) จำแนกว่าเป็น “บุคคลในความห่วงใย” รวมทั้งที่เป็นเด็ก 19 คน⁴² ทางการไทยยังควบคุมตัวผู้ลี้ภัยชาวโรฮีนจาซึ่งเป็นผู้รอดชีวิตจากการค้ำมนุษย์กว่า 20 คนที่สถานกักตัวคนต่างด้าวอำเภอสะเดา เป็นเวลากว่าสามปี⁴³ จำนวนชาวโรฮีนจาทั้งหมดที่ถูกควบคุมตัวโดยไม่มีกำหนดในสถานกักตัวคนต่างด้าวและสถานสงเคราะห์อื่น ๆ ของรัฐยังคงไม่เป็นที่เปิดเผย

นับแต่เดือนมีนาคม 2560 ผู้ถูกควบคุมตัวอย่างน้อยสองคนเสียชีวิตระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้า

³⁴ คณะผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่เจนีวา จดหมายถึงกลไกพิเศษภายใต้คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ จดหมายเลขที่ 52101/240, 2 เมษายน 2558, ย่อหน้า 1-4

³⁵ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, จดหมายจากกลไกพิเศษของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติที่มีต่อประเทศไทย Joint Urgent Appeal, Case No. THA 2/2016, 13 มิถุนายน 2559

³⁶ ฟอรั่ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กับ C.T., 9 มีนาคม 2561

³⁷ “UN Human Rights Office Concerned that Killers of Thai Activists Not Brought to Justice,” (ข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนกังวลว่าคนร้ายที่สังหารนักกิจกรรมชาวไทย ยังไม่ถูกนำตัวมาไต่สวน) สำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ โบแกลงข่าว, 28 พฤศจิกายน 2559, <http://bangkok.ohchr.org/news/press/Thaiactivistsjustice.aspx> (เข้าถึงเมื่อ 24 มกราคม 2560)

³⁸ คำพิพากษาในคดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดเวียงสระและสุพจน์ กาฬรงค์ โจทก์ร่วม กับ สันติ วันทอง คดีหมายเลขดำที่ 1723/2559, คดีหมายเลขแดงที่ 438/2560 ศาลจังหวัดเวียงสระ, 22 กุมภาพันธ์ 2560

³⁹ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, *ข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, ประเทศไทย* ย่อหน้า 33

⁴⁰ อ้างแล้ว

⁴¹ อ้างแล้ว ย่อหน้า 34

⁴² “Thailand: Release Asylum Seekers Detained in Raids Last Week,” (ประเทศไทย: ปล่อยตัวผู้แสวงหาที่ลี้ภัยที่ถูกจับตัวระหว่างการตรวจค้นเมื่อสัปดาห์ที่แล้ว) ฟอรั่ตีฟายไรต์, โบแกลงข่าว, 6 พฤศจิกายน 2560, <http://www.fortifyrights.org/publication-20171106.html> (เข้าถึงเมื่อ 22 มิถุนายน 2561)

⁴³ ฟอรั่ตีฟายไรต์สัมภาษณ์ I.S., จังหวัดสงขลา, ประเทศไทย 6 พฤศจิกายน 2560

เมือง ในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2560 นางสาวไซแนบ บีบี ผู้รอดชีวิตจากการค้ามนุษย์ชาวโรฮิงจาอายุ 16 ปี เสียชีวิตที่โรงพยาบาลอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา หกวันหลังถูกส่งตัวมาจากสถานกักตัวคนต่างด้าวอำเภอสะเดา พอร์ตีฟายไรต์ได้รับข้อมูลที่ระบุว่าเธอเสียชีวิตจากอาการเลือดออกในสมอง และความผิดปกติในการแข็งตัวของเลือด ส่งผลให้เกิดแผลถลอกและเลือดออกได้ง่ายและมากกว่าปกติ ทางการไทยควบคุมตัวไซแนบ บีบีไว้กว่าสามปีในสถานสงเคราะห์ของรัฐ และสถานกักตัวคนต่างด้าว⁴⁴

ในเดือนพฤษภาคม 2560 นายเปเรส อีจาซ ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยอายุ 34 ปีจากปากีสถาน เสียชีวิตหลังถูกควบคุมตัวเป็นเวลา 11 เดือนที่สถานกักตัวคนต่างด้าวซอยสวนพลู ที่กรุงเทพฯ มีรายงานว่า เจ้าหน้าที่สถานกักตัวคนต่างด้าวไม่ยอมส่งตัวเขาไปรับการรักษาที่โรงพยาบาล หลังจากเขาบ่นว่าเจ็บหน้าอกหนึ่งวันก่อนจะเสียชีวิต⁴⁵

ทั้งสองกรณีอยู่ระหว่างการสอบสวนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ⁴⁶

ยังคงมีการควบคุมตัวเด็กที่สถานกักตัวคนต่างด้าว แม้นายกรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาจะให้พันธสัญญาที่จะยุติการควบคุมตัวเด็กในระหว่างที่ประชุมสุดยอดโลกของผู้นำในประเด็นวิกฤตผู้ลี้ภัยระดับโลก เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2559⁴⁷ ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา จากข้อมูลขององค์กรภาคประชาสังคม ทางการได้ควบคุมตัวผู้ลี้ภัยที่เป็นเด็กประมาณ 60 คน รวมทั้งเด็กชาวโรฮิงจาประมาณ 10 คน ซึ่งเป็นผู้รอดชีวิตจากการค้ามนุษย์ และเด็กที่เป็นแรงงานข้ามชาติกว่า 100 คน⁴⁸ ผู้ลี้ภัยยังคงถูกควบคุมตัวในระยะยาว และในบางกรณีถูกควบคุมตัวโดยไม่มีเวลากำหนดในประเทศไทย

เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2560 สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้ร่วมโครงการนำร่อง โดยการปล่อยเด็ก 11 คนออกจากสถานกักตัวคนต่างด้าวที่กรุงเทพฯ ซึ่งเดิมเคยถูกควบคุมตัวพร้อมพ่อแม่หรือพร้อมกับพ่อแม่ทั้งสองคน และได้นำตัวเด็กเหล่านี้ไปไว้ที่สถานสงเคราะห์ของเอกชน⁴⁹ จนถึงวันที่เขียนรายงาน พ่อแม่ยังคงถูกควบคุมตัวแยกจากลูกของตนเอง ในระหว่างโครงการนำร่อง พอร์ตีฟายไรต์และหน่วยงานอื่น ๆ ได้แสดงข้อกังวลเป็นการส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่อาวุโสของไทยว่าโครงการนำร่องนี้เกิดขึ้นโดยไม่มีมาตรการและกลไกคุ้มครองที่เหมาะสม เพื่อประกันสิทธิเด็ก

ในเดือนตุลาคม 2560 UNHCR และองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization of Migration - IOM) รวมทั้งหน่วยงานภาคประชาสังคมที่ทำงานกับเด็กผู้ลี้ภัยสามแห่ง ได้จัดทำมาตรฐานระหว่างองค์กรสำหรับทางเลือกอื่นนอกเหนือจากการควบคุมตัวเด็ก ซึ่งกำหนดแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับการดำเนินงานเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก (Best Interest Determinations) และการบริหารจัดการกรณี เพื่อให้มีการส่งตัวเด็กจากสถานควบคุมตัวไปยังสถานสงเคราะห์ของเอกชน⁵⁰ รัฐบาลไทยยังอยู่ระหว่างการจัดทำบันทึกความเข้าใจกับสถานสงเคราะห์ของเอกชนในประเทศไทย เพื่อให้รับตัวเด็กผู้ลี้ภัยจากสถานควบคุมตัวมาอยู่ด้วย⁵¹ แม้จะมีมาตรการเหล่านี้ แต่ก็ยังคงมีการพรากตัวเด็กจากพ่อแม่โดยผ่านโครงการที่เสนอ และผ่านการควบคุมตัวผู้ลี้ภัยโดยพลการและไม่มีเวลากำหนด ซึ่งเป็นการละเมิดมาตรฐานระหว่างประเทศที่ได้รับการคุ้มครองตามกติกา ICCPR

ในวันที่ 10 มกราคม 2560 สำนักนายกรัฐมนตรีได้เผยแพร่มติคณะรัฐมนตรี ลำดับที่ 1 ซึ่งกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะ

44 “Thailand: Investigate Death of Rohingya Girl in Immigration Detention Center” (ประเทศไทย: สอบสวนการเสียชีวิตของเด็กผู้หญิงชาวโรฮิงจาในสถานกักตัวคนต่างด้าว) พอร์ตีฟายไรต์, โบแนลล์ข่าว, 10 พฤศจิกายน 2560, <http://www.fortifyrights.org/publication-20171110.html> (เข้าถึงเมื่อ 22 มิถุนายน 2561)

45 “Thailand: Investigate Death in Immigration Lockup,” (ประเทศไทย: สอบสวนการเสียชีวิตระหว่างการควบคุมตัวของหน่วยงานคนเข้าเมือง) Human Rights Watch, โบแนลล์ข่าว, 2 มิถุนายน 2560, <https://www.hrw.org/news/2017/06/02/thailand-investigate-death-immigration-lockup> (เข้าถึงเมื่อ 24 มิถุนายน 2561)

46 พอร์ตีฟายไรต์สัมภาษณ์นางอังคณา นีละไพจิตร กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, กรุงเทพฯ ประเทศไทย 18 มิถุนายน 2561

47 โปรดดู ที่ประชุมสุดยอดโลกของผู้นำในประเด็นวิกฤตผู้ลี้ภัยระดับโลก ถ้อยแถลงของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา กรุงนิวออร์ก สหรัฐฯ 20 กันยายน 2559, <https://www.youtube.com/watch?v=K7W2oEMRj84> (เข้าถึงเมื่อ 22 มิถุนายน 2561), นาทีที่ 2:34

48 จากการพูดคุยกับสมาชิกของเครือข่ายสิทธิผู้ลี้ภัยและคนไร้รัฐ (CRSP), กรุงเทพฯ, ประเทศไทย พฤษภาคม 2561

49 การประชุมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรุงเทพฯ, ประเทศไทย 22 มิถุนายน 2559

50 UNHCR, และคณะ, Inter-Organizational Standard Operating Procedures for Alternative to Detention for Children (มาตรฐานระหว่างองค์กรสำหรับทางเลือกอื่นนอกเหนือจากการควบคุมตัวเด็ก), ตุลาคม 2560

51 การประชุมกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรุงเทพฯ, ประเทศไทย 26 มกราคม 2561; การประชุมกับตัวแทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย 18 มิถุนายน 2561; การพูดคุยทางโทรศัพท์กับตัวแทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย 6 กรกฎาคม 2561

กรรมการบริหารจัดการคนเข้าเมืองผิดกฎหมายและผู้ลี้ภัย⁵² แม้การนำกรอบการดำเนินงานเพื่อคุ้มครองผู้ลี้ภัยมาใช้ ถือเป็นขั้นตอนในเชิงบวกเพื่อปรับปรุงการคุ้มครอง และแก้ปัญหาข้อกังวลด้านสิทธิมนุษยชนต่อผู้ลี้ภัยในประเทศไทยที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานาน รัฐบาลแทบไม่ได้ดำเนินการให้เกิดความคืบหน้าใด ๆ ตามมติคณะรัฐมนตรีนี้ ในวันที่ 18 มิถุนายน 2561 ฟอรั่ตีฟายไรต์และพันธมิตรหน่วยงานภาคประชาสังคมของไทยได้จัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไทย เพื่อเสนอร่างระเบียบในการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรี ลำดับที่ 1 วันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2560⁵³ ร่างระเบียบดังกล่าวกำหนดขั้นตอนปฏิบัติและการคุ้มครองด้านการแสวงหาที่ลี้ภัย เพื่อประกันว่า จะมีการรับรองและคุ้มครองผู้ลี้ภัยในประเทศไทย⁵⁴ การเข้าถึงสถานะด้านกฎหมายในประเทศไทยจะช่วยลดความเสี่ยงจากการควบคุมตัวผู้ลี้ภัย และช่วยให้การคุ้มครองดีขึ้น

รัฐบาลไทยได้มีมติคณะรัฐมนตรี ลำดับที่ 1 เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2559 และมติคณะรัฐมนตรี ลำดับที่ 4 ในวันที่ 13 ธันวาคม 2559 ซึ่งให้การคุ้มครองโดยอัตโนมัติต่อพยานในคดีการค้ามนุษย์ โดยให้อยู่ใต้การดูแลของกระทรวงยุติธรรม และให้สิทธิกับผู้รอดชีวิตจากการค้ามนุษย์สามารถพักอาศัยและทำงานเป็นการชั่วคราวในประเทศไทยไม่เกินหนึ่งปี โดยอาจต่ออายุได้⁵⁵ มติในเบื้องต้นเหล่านี้ไม่ครอบคลุมถึงชาวโรฮีนจา ตามเหตุผลที่ปราศจากหลักฐานว่าชาวโรฮีนจาเป็นข้อกังวลต่อ “ความมั่นคงแห่งชาติ” แม้ว่ารองนายกรัฐมนตรีจะมีจดหมายเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2560 ถึงรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ขยายขอบเขตการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรีลำดับที่ 1 วันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2560 ให้ครอบคลุมชาวโรฮีนจาก็ตาม ส่วนข้อจำกัดตามมติคณะรัฐมนตรีลำดับที่ 4 วันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2559 ยังคงมีผลบังคับใช้⁵⁶ แม้มีรายงานข่าวว่าผู้รอดชีวิตชาวโรฮีนจาบางส่วนได้รับเอกสารสอดคล้องกับมติเหล่านี้ แต่ผู้รอดชีวิตจากการค้ามนุษย์ชาวโรฮีนจาส่วนใหญ่ยังคงถูกควบคุมตัวที่สถานสงเคราะห์ของรัฐบาลต่อไป⁵⁷

52 มติคณะรัฐมนตรีที่ ลำดับที่ 1 วันที่ 10 มกราคม 2560

53 “Thailand: Ensure Rights and Protections Through Refugee Regulation,” (ประเทศไทย: ประกันสิทธิและการคุ้มครองโดยผ่านขั้นตอนปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัย) ฟอรั่ตีฟายไรต์, Asia Pacific Refugee Rights Network และเครือข่ายสิทธิผู้ลี้ภัยและคนไร้รัฐ (CRSP) แถลงการณ์ร่วม 18 มิถุนายน 2561, http://www.fortifyrights.org/downloads/Joint_Statement_Thailand_Ensure_Refugee_Rights_and_Protections_Through_Refugee_Regulation_June_18_2018.pdf (เข้าถึงเมื่อ 7 กรกฎาคม 2561)

54 ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการคนเข้าเมืองผิดกฎหมายและผู้ลี้ภัย พ.ศ.... ไม่มีการตีพิมพ์เผยแพร่แต่มีสำเนาที่ฟอรั่ตีฟายไรต์, 18 มิถุนายน 2561 และโปรดดู “Thailand: Ensure Rights and Protections Through Refugee Regulation,” (ประเทศไทย: ประกันสิทธิและการคุ้มครองโดยผ่านขั้นตอนปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัย) ฟอรั่ตีฟายไรต์ และคณะ

55 มติคณะรัฐมนตรีที่ 11 พ.ศ. 2559 15 มีนาคม 2559; มติคณะรัฐมนตรีที่ 4 พ.ศ. 2559 13 ธันวาคม 2559 และโปรดดู “Thailand: Implement Cabinet Resolution to Protect Survivors of Trafficking,” (ประเทศไทย: ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีเพื่อคุ้มครองผู้รอดชีวิตจากการค้ามนุษย์) ฟอรั่ตีฟายไรต์, ใบแถลงข่าว, 19 เมษายน 2559 <http://www.fortifyrights.org/publication-20160419.html> (เข้าถึงเมื่อ 7 กรกฎาคม 2561); ฟอรั่ตีฟายไรต์, *A Work in Progress*, น. 18

56 ยกตัวอย่างเช่น, โปรดดู จดหมายจากรองนายกรัฐมนตรีถึงสำนักงานจัดหางานจังหวัดระนอง ไม่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ 25 มกราคม 2560

57 ฟอรั่ตีฟายไรต์สัมภาษณ์ M.A., กรุงเทพฯ, ประเทศไทย 31 มกราคม 2561

ข้อเสนอแนะ:

ฟอร์ตี้ไฟว์ไรต์เสนอแนะให้รัฐบาลไทย

- ยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและคำสั่งซึ่งส่งเสริมการลายนวลพันผิด ละเมิดเสรีภาพขั้นพื้นฐาน รวมทั้งมาตรา 279 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 และคำสั่งหัวหน้าคสช.ฉบับที่ 3/2558, 13/2559, และประกาศ คสช. ที่ 97/2557 และ 103/2557
- ยุติการดำเนินคดีใด ๆ ต่อบุคคลที่ถูกสอบสวน ถูกแจ้งข้อหา หรือถูกฟ้องคดี เพียงเพราะเข้าร่วมในกิจกรรมที่ชอบธรรมและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอื่น ๆ
- สอบสวนรายงานการสังหาร การโจมตีทำร้าย การข่มขู่ และอาชญากรรมอย่างอื่นที่เกิดขึ้นกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้โดยมุ่งเพื่อจะนำตัวผู้กระทำความผิดทุกคนเข้าสู่การไต่สวน จัดให้มีการเยียวยาและให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติมิชอบด้านสิทธิมนุษยชนและครอบครัวสามารถเข้าถึงความยุติธรรม
- ขยายขอบเขตการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรี ลำดับที่ 4 เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2559 ให้ครอบคลุมผู้รอดชีวิตจากการค้ามนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะมิใช่สัญชาติหรือเชื้อชาติใด
- บังคับใช้ตามข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (ข้อกำหนดเนลสัน แมนเดลา) โดยเฉพาะข้อ 22-26 เพื่อประกันให้ผู้ถูกควบคุมตัวสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพ ันทเวลา และเพียงพอ
- ประกันให้มีขั้นตอนการแสวงหาที่ลี้ภัยในกฎหมาย และให้มีการบังคับใช้เพื่อการยอมรับสถานะและการคุ้มครองผู้ลี้ภัยในประเทศไทย
- ยุติการควบคุมตัวโดยพลการและโดยไม่มีเวลากำหนดต่อผู้เข้าเมืองทุกคน รวมทั้งผู้ลี้ภัยและเด็ก และประกันว่าการควบคุมตัวผู้เข้าเมืองอาจทำได้ในกรณีที่เป็นการข้อยกเว้นเท่านั้น หลังจากการประเมินเป็นรายบุคคล และหลังจากมีการพิจารณาทางเลือกอื่นนอกจากการควบคุมตัวที่คุกคามความเป็นส่วนตัวน้อยกว่าแล้ว
- ประกันว่า ทางเลือกอื่นนอกจากการควบคุมตัวมิใช่เป้าหมายเพื่อสนับสนุนให้ปล่อยตัวเด็ก และให้มีการปฏิบัติอย่าง

สอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในแง่ของสิทธิเด็กและแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด ไม่ควรมีการแยกตัวเด็กจากพ่อแม่ โดยไม่มีขั้นตอนปฏิบัติที่เคร่งครัด เพื่อประกันให้มีการขอความยินยอมโดยสมัครใจและหลังจากได้ข้อมูล และให้สอดคล้องกับกระบวนการจำแนกประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็ก เป็นกระบวนการที่จัดทำโดยผู้ชำนาญการด้านสิทธิเด็กที่ผ่านการอบรมมาแล้ว

- ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีลำดับที่ 1 เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2560 โดยทันที โดยให้มีการปรึกษาหารือกับผู้ลี้ภัย หน่วยงานภาคประชาสังคมที่ทำงานกับผู้ลี้ภัยในประเทศไทย UNHCR และผู้ซึ่งมีความรู้เฉพาะด้าน เพื่อออกระเบียบปฏิบัติ และกำหนดกลไกคุ้มครองที่สนับสนุนสิทธิในการแสวงหาที่ลี้ภัยอย่างสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ โดยในขั้นต่ำ กลไกนี้ควร
 - ประกันว่าบุคคลที่ต้องการแสวงหาที่ลี้ภัยในประเทศไทยทุกคน สามารถเข้าถึงขั้นตอนการแสวงหาที่ลี้ภัย โดยไม่คำนึงถึงลักษณะการเข้าเมือง สถานที่ หรือวันที่เข้าเมือง
 - ให้นำคำนิยามของคำว่าผู้ลี้ภัยที่กำหนดตามอนุสัญญาว่าด้วยผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติมาใช้ และประกันว่าบุคคลที่เข้าเกณฑ์ของนิยามนี้ จะได้รับการยอมรับตามกฎหมายในประเทศไทยว่าเป็นผู้ลี้ภัย
 - ประกันว่าผู้ขอรับที่พักพิงมีสิทธิจะเข้าถึงกระบวนการอุทธรณ์คดีที่เป็นอิสระ ทั้งนี้เพื่อให้พิจารณาทั้งในส่วนของข้อเท็จจริงและกฎหมาย และเพื่อให้ได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทยต่อไปจนกว่าจะมีการตัดสินใจในขั้นสุดท้าย
 - ประกันว่าผู้ลี้ภัยซึ่งมีสถานะทุกคนในประเทศไทย สามารถเข้าถึงเอกสารทางกฎหมาย ใบอนุญาตทำงาน บริการด้านสุขภาพ โอกาสด้านการศึกษา และความช่วยเหลือในรูปแบบอื่น ๆ
- ให้ภาคยานุวัติต่ออนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 และพิธีสาร พ.ศ. 2510, อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกครอบครัว และสนธิสัญญาด้านสิทธิ-มนุษยชนที่สำคัญอื่น ๆ

